

Jaarverslag Federatie Landbouw en Zorg 2012

In dit jaaroverzicht worden de ontwikkelingen en activiteiten van de Federatie Landbouw en Zorg, die voor de Federatie respectievelijk de sector Landbouw en Zorg in 2012 van grote waarde zijn geweest, nader belicht.

Inhoudsopgave:

Inhoudsopgave:

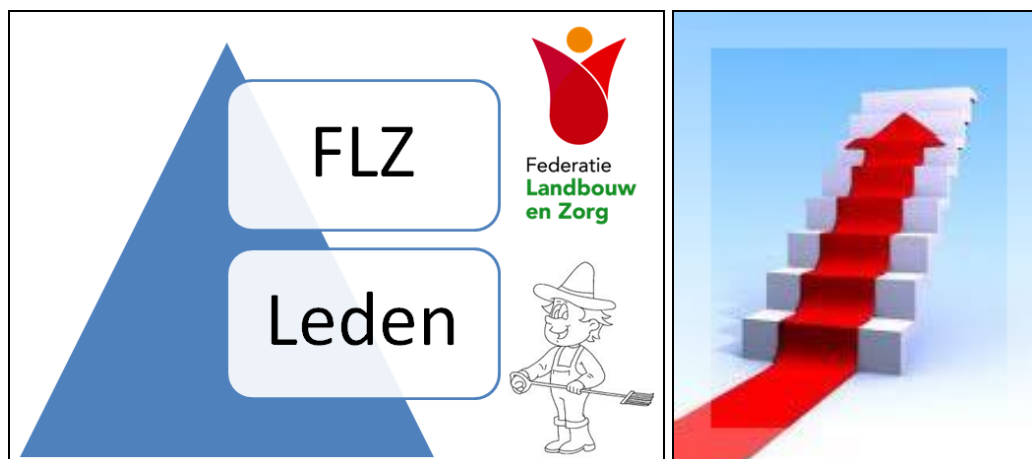
1. Inleiding	2
2. Ontwikkelingen van de sector	4
3. De speerpunten van 2012 en de realisatie	7
4. De belangrijkste activiteiten op een rijtje	10
5. Financieel	11
6. Het uitvoeren van de kennis- en innovatie agenda voor de sector	11
7. Het jaar van versterken en netwerken	13

1. Inleiding

De Federatie Landbouw en Zorg (FLZ) is de landelijke brancheorganisatie voor de sector Landbouw en Zorg. Ze werkt aan professionalisering van de sector, faciliteert regionale organisaties van zorgboeren en is aanspreekpunt voor stakeholders. De FLZ brengt landbouw en zorgpartijen bij elkaar, stimuleert hen tot samenwerken en is de aanjager van nieuwe perspectievolle ontwikkelingen. De FLZ ondersteunt haar leden om een duurzame positie in de zorgmarkt en maatschappij te realiseren.

Het jaarverslag 2011 eindigt met de woorden, dat 2012 het jaar van 'Professioneel Verbinden' zou worden. De daden die hieruit voortkwamen hebben concreet vorm gekregen in de gesprekken tussen de leden en het bestuur over de regionale en landelijke rollen en verantwoordelijkheden binnen de FLZ. De afspraken die hierover met elkaar zijn gemaakt worden in 2013 geïmplementeerd.

De professionalisering van de sector landbouw en Zorg vraagt om een **krachtige, bottom-up organisatie**, die haar leden stimuleert om aan de gevraagde criteria en keurmerken te voldoen, dat is wat de Federatie wil zijn. Daarnaast wil de Federatie Landbouw en Zorg door o.a. onderzoek (Maatschappelijke Kosten-batenanalyse) het 'maatschappelijk rendement' van de sector zichtbaar maken. Hierover is overeenstemming bereikt met het ministeries van VWS en EL&I en het onderzoek is in 2012 uitgevoerd.

Het jaar 2012 is voor de sector Landbouw en Zorg en daarmee ook voor de Federatie Landbouw en Zorg, een jaar geweest dat in het teken stond van de verdere professionalisering van de sector o.a. door het stimuleren van het kwaliteitsdenken en het behalen van de kwaliteitscertificering door de aangesloten Zorgboeren. Daarnaast zijn de ontwikkelingen t.a.v. de transitie AWBZ naar WMO en de kansen daarvan voor de positionering van de kleinschalige zorgaanbieders binnen de samenleving onder de aandacht gebracht bij de FLZ leden en de belangrijkste stakeholders.

Vervolgens hebben de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen in het regeerakkoord in het afgelopen jaar de gemoederen behoorlijk bezig gehouden en heeft de FLZ samen met andere belangenorganisaties hier tegen protest aangetekend.

Het belangrijkste doel hiervan is geweest om duidelijk te maken aan de politiek, dat deze maatregelen o.a. het schrappen van de dagbesteding in 2014, leiden tot een verdere verschraving van het kleinschalige zorgaanbod.

Kwaliteitsdoelstelling FLZ

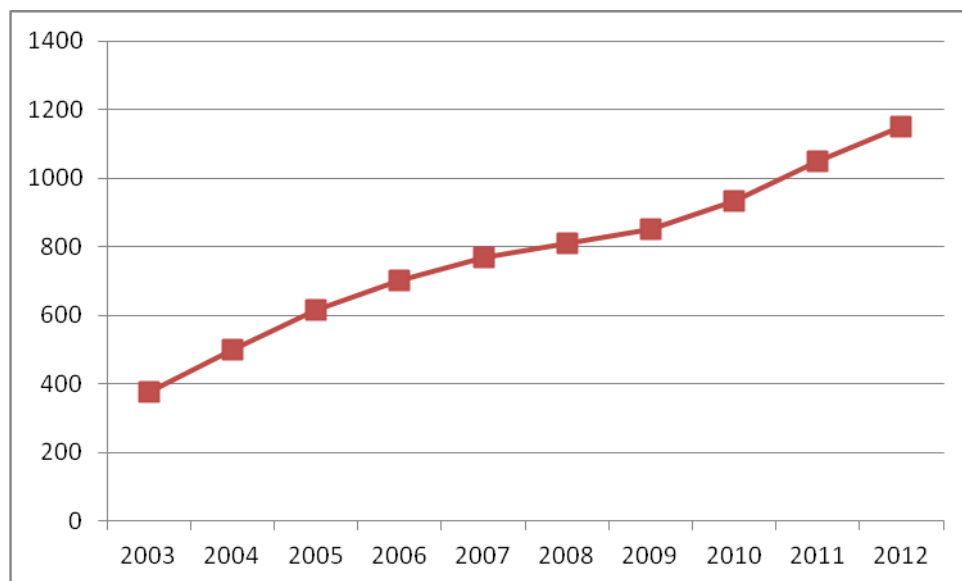
De Federatie Landbouw en Zorg heeft als doelstelling te bewerkstelligen dat professionele en kwalitatief hoogwaardige zorg op zorgboerderijen tot stand komt. De geboden zorg is toetsbaar en transparant.

De realisatie van het digitaliseren van het Kwaliteitssysteem en het integraal onderdeel daarvan, het resultaatMeetsysteem, heeft in 2012 geleid tot een belangrijke stap in de verdere professionalisering van de sector. Mede door de donatie van de Stichting Fondsenbeheer Nederland is het digitaliseren van het resultaatMeetsysteem mogelijk maakt.

In nauwe samenwerking met de belangrijkste stakeholders zal de Federatie blijven werken aan het inzichtelijk maken van de grote waarde die de sector Zorglandbouw heeft voor de vele mensen met een zorg of maatschappelijke hulpvraag. En met elkaar werken aan de herkenning en erkenning van die bijzondere buitenplek die zorgboerderijen bieden.

2. Ontwikkelingen van de sector

Nederland kent inmiddels ruim 1.100 zorgboerderijen. Daarvan zijn er 687 aangesloten (d.d. 31 december 2012) bij 15 regionale samenwerkingsverbanden. Op landelijk niveau werken die verbanden samen in de brancheorganisatie Federatie Landbouw en Zorg.

Groei van het aantal zorgboeren in Nederland over de afgelopen jaren

Grote uitdagingen en kansen voor de sector

Uitdagingen en kansen:

- Er komen aanzienlijke veranderingen in de zorgregelingen: de overheveling van de begeleidingstaak uit de AWBZ naar de WMO, en de bezuiniging op het PGB. Onze Zorgboeren en -boerinnen krijgen als gevolg hiervan veel meer met de gemeenten te maken en krijgen hierdoor de kans om zichzelf duidelijker op de kaart zetten en te profileren als zorgverlener die mensen met een zorg-en/of maatschappelijke hulpvraag ondersteunt op die bijzondere buitenplek.
- Daarnaast wordt de relatie met de zorgverzekeraars en zorginstellingen van steeds grotere waarde.

Gelukkig hebben we met vereende krachten de in het begrotingsakkoord aangekondigde bezuinigingen op het PGB deels kunnen terugdraaien, en is de overheveling van de begeleidingstaak uitgesteld.

Met elkaar vanuit passie en ondernemerschap samen werken aan het verzilveren van de mogelijkheden/kansen, die de transitie van AWBZ naar WMO voor de bij FLZ aangesloten leden kan bieden. Daar hebben we ook in 2012 onze pijlen op gericht. Waarbij het doel blijft *dat zorg - en maatschappelijke hulpvragers op basis van hun eigen keuzes de*

zorgboerderijen kunnen blijven bezoeken en zo op hun eigen niveau in staat zijn om met succes en naar tevredenheid mee te (blijven) doen in de maatschappij, ook na 2012.

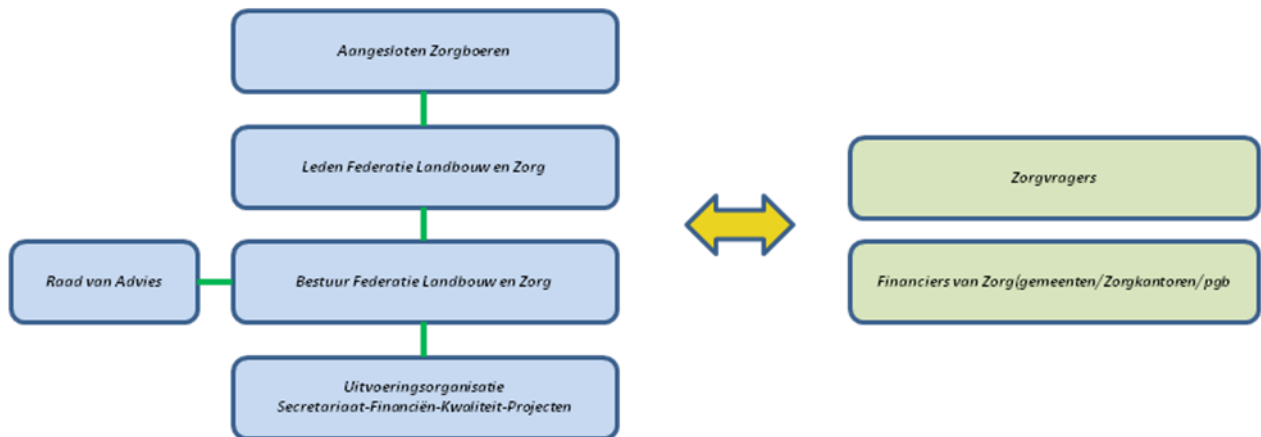
De weg die we volgen, met de professionalisering, versterking van kwaliteit en de borging van de kwaliteit van zorg en begeleiding verloopt voorspoedig. Echter we zijn nog niet. We moeten elkaar blijven aanspreken op verbeteringen van kwaliteit van zorg en ontwikkeling van mensen. Dat is en blijft onze kracht 'werken vanuit een open en transparante cultuur'!

Ontwikkeling aantallen aangesloten zorgboeren 2011-2012

Leden FLZ	Aantal aangesloten zorgboeren
Vereniging van Zorgboeren Fryslan (onderdeel BEZINN)	50 (57)
Vereniging Zorgboerderijen Groningen (onderdeel BEZINN)	32 (43)
Vereniging zorgboeren Drenthe (onderdeel BEZINN)	60 (62)
Stichting Landzijde Noord Holland	95 (95)
ZLTO Noord Brabant, Zeeland, Gelderland Zuid	119 (181)
Bezig Gelderland	56 (59)
Vereniging Zorgboeren Overijssel	65 (63)
Vereniging Zorgboeren Rivierengebied	25 (26)
Zorgboeren Zuid Holland	24 (30)
Vereniging van zorgboeren Zuid Holland	24 (26)
Vereniging van Utrechtse zorgboerderijen	18 (24)
Vereniging zorgboeren Oost-Gelderland	29 (34)
Vereniging Zorgboerderijen Flevoland	18 (19)
LLTB (Limburgse Land - en Tuinbouworganisatie)	50 (51)
LTO Noord	22 (21)
Totaal aantal leden (31 december 2012)	687 (791)

Overzicht van de leden van de Federatie Landbouw en Zorg (aantal 2011)

Het aantal aangesloten zorgboeren is in 2012 sterk teruglopen. Dit is vooral veroorzaakt door uitschrijven n.a.v. het niet voldoen aan de implementatie van het kwaliteitssysteem. Veelal was dit veroorzaakt door tijdgebrek en daarom zal een belangrijk deel in de loop van 2013 weer aansluiten zodra zij het kwaliteitssysteem op orde hebben. De verwachting is dat het aantal in 2013 weer richting 750 aangesloten zorgboeren zal stijgen.

Organogram Federatie Landbouw en Zorg

Ontwikkelingen Kwaliteitssysteem 2012

In 2012 hebben we een aantal belangrijke stappen gezet met betrekking tot het kwaliteitssysteem.

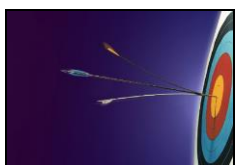

- De Federatie heeft een kwaliteitsdoelstelling vastgesteld.
- Het implementeren van het vernieuwde kwaliteitssysteem 4.1 en het ontwikkelen van een uniek cliënttevredenheidsmeetsysteem (ResultaatMeetsysteem). Er is een start gemaakt met de digitalisering daarvan.
- Op 31 december 2012 werken 518 zorgboeren actief met het kwaliteitssysteem (zijn tenminste geëvalueerd). Hiervan hebben 285 het keurmerk Landbouw en Zorg “Kwaliteit laat je zien” en daarnaast hebben nog 13 zorgboerderijen het HKZ keurmerk zorgboerderijen.
- Op het totaal van de 687 aangesloten zorgboeren is percentage keurmerkhouders daarmee gestegen naar 43% (2011 20%) Het aantal zorgboeren dat werkt met het kwaliteitssysteem is gestegen naar 75% (2011 45%).
- Hiermee is de Federatie goed op weg binnen de kwaliteitsdoelstellingen alle aangesloten zorgboeren te certificeren.
- In totaal zijn er in 2012: 179 evaluaties, 74 audits en 392 beoordelingen jaarverslagen afgerond.

Verbreiding maatschappelijke functie en perspectief van de landbouw

3. De speerpunten van 2012 en de realisatie

Door de Federatie Landbouw en Zorg is in 2012 nadrukkelijk gewerkt aan de volgende speerpunten:

1. ***Aanscherping van de lidmaatschapscriteria en de definitie 'Zorgboerderij'***
Waarbij het agrarische bedrijf en de groene buitenplek een belangrijk onderdeel zijn.
2. ***Doorontwikkeling van het kwaliteitsdenken en effectmeting van kwaliteit***
Bewustwording en het benoemen van de regionale rol en verantwoordelijkheid van de leden t.a.v. de borging van kwaliteit van de verleende zorg.
In 2012 is gestart met de digitalisering van het Resultaat Meetsysteem, waardoor er een gebruikersvriendelijk en toegankelijk instrument wordt gerealiseerd dat o.a. zichtbaar maakt wat het verblijf op een Zorgboerderij met mensen doet, de meerwaarde ervan, verdere stappen worden gezet in de professionalisering van de sector.
3. ***Actief anticiperen op de ontwikkelingen t.a.v. de 'Transitie van AWBZ naar WMO'***
Kennis en ervaringen zijn uitgewisseld tijdens de Wmo-bijeenkomsten en er is een factsheet 'Handvat voor aanpak Zorgboerderijen richting gemeenten' ontwikkeld. Tijdens een 4-tal regionale bijeenkomsten is de basis gelegd voor de Kennis en innovatie agenda 2013. Het ontwikkelen van nieuwe concepten en verdienmodellen voor de sector is daarbij de rode draad geweest.
4. ***Belangenbehartiging***
Het collectief, samen met de belangrijke stakeholders, uitspreken van verontwaardiging en stelling nemen namens de aangesloten zorgboeren tegen de voorgenomen bezuinigingen op PGB; persbericht dagbesteding 2014 niet schrappen? Heeft een positief effect gehad.

Het organiseren van diverse werkbezoeken aan zorgboerderijen om

Tweede Kamerleden en andere bewindslieden te laten zien wat er op de Zorgboerderij aan zorg en dienstverlening wordt geboden, is in 2012 gecontinueerd.

6. ***Uitvoering van de Maatschappelijke Kosten Baten-analyse Zorglandbouw***

In oktober 2012 zijn de uitkomsten van een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse Zorgboerderijen (MKBA) in het rapport 'De Zin van Zorglandbouw', dat door ZonMw is Uitgebracht, nader toegelicht.

In dit onderzoeksrapport zijn met name de maatschappelijke baten van de dagbesteding op de zorgboerderij, ten behoeve van een aantal specifieke doelgroepen waaronder jeugd en (dementerende) ouderen, in beeld gebracht, die naast verbetering van kwaliteit van leven ook financiële gezondheidswinst opleveren.

7. ***Duidelijkheid organiseren over de rol en verantwoordelijkheid van de regionale organisaties(leden van de Federatie) en landelijke bestuurlijke en uitvoeringsorganisatie***

Door met elkaar in gesprek te gaan over de verschillende regionale en landelijke rollen en hierover afspraken te maken is de duidelijkheid en concretisering van de regionale en landelijke verantwoordelijkheid vastgesteld. In 2013 worden de gemaakte afspraken geïmplementeerd.

8. ***Verbetering communicatie.***

Door o.a. de nieuwsbrieven te splitsen in onderwerp Kwaliteitssysteem, Belangenbehartiging en Algemeen toe te voegen. Verder zal er een virtueel platform worden ontwikkeld om de aangesloten zorgboeren, vragen breder neer te kunnen laten leggen en hun ideeën en ervaringen met elkaar te delen. Ook zullen voortaan alle besluiten door de Algemene Vergadering van de FLZ zijn genomen en andere relevante nieuwsfeiten, rechtstreeks en niet via de regionale verenigingen, naar de aangesloten zorgboeren worden verzonden. De belangrijkste stakeholders zijn in 2012 proactief geïnformeerd.

Mede door de financiële bijdrage van Stichting Doen is in 2012 de basis gelegd voor de verbetering van de communicatie tussen Federatie centraal en de bij hun aangesloten leden. Nog meer zorgboeren, stakeholders, burgers interesseren voor de zorglandbouw. Daarnaast is de zichtbaarheid van de zorgboerderijen verder verbeterd door de gegevens van www.zorgboeren.nl door te plaatsen via de sites van haar leden. Ook is de sociale kaart voor gemeenten in het kader van de WMO beter gevuld. Om het aanbod beter voor de deelnemers in beeld te brengen zal de inhoud van de op de site opgenomen gegevens worden uitgebreid en door een (door)ontwikkeling van de zoekoptie beter worden ontsloten. Dit is door de Federatie gerealiseerd door applicaties en toepassingen te ontwikkelen voor de website en het

gebruik daarvan proactief te communiceren.

Een goed voorbeeld van proactieve communicatie is o.a.:

- De 'Maatschappelijke Kosten/Baten Analyse Zorglandbouw'. Die is verstuurd naar alle Tweede Kamerleden Zorg en Financiën, naar circa 350 gemeenten en zorgverzekeraars.
- De Glossy 'De Zorgboer', die in samenwerking met het Nordwin College Leeuwarden is ontwikkeld, en naar alle relevante stakeholders(gemeenten, zorgverzekeraars, provincies etc. is verstuurd.
- Het Productenboek Wmo dat is verstuurd naar gemeenten, zorgverzekeraars, provincie en Ministeries.

4. De belangrijkste activiteiten op een rijtje

In het jaar 2012 zijn de volgende opmerkelijke activiteiten gerealiseerd:

- **Maatschappelijke Kosten Baten Analyse zorgboerderijen(MKBA).**
- ***Ontwikkelen Verdienmodel Federatie Landbouw en Zorg***
- ***Duidelijkheid over de regionale en landelijke rollen en verantwoordelijkheid binnen de FLZ***
- ***Realisatie digitalisering Kwaliteitssysteem en start digitalisering ResultaatMeetsysteem***
- **Productenboek Wmo toegelicht en gedistribueerd naar alle leden FLZ en de gemeenten**
- ***Samenwerking FLZ zorgboeren.nl en ikwiloeigoeiezorg.nl ,(kieswijzer zorgboeren)***
- ***Aantal keurmerkhouders 'Kwaliteit laat je zien' gestegen met 23%.***
- ***Factsheet 'Handvat voor aanpak zorgboeren richting gemeente'***
- ***Verkenning naar of en hoe het gebruik van Social Media, het behalen van de in-en externe communicatie doelstellingen van de FLZ kan versterken.(Met ondersteuning van Stichting Doen gerealiseerd)***
- ***Glossy 'De Zorgboer'***
- ***Intervisie Boer en Zorg***

5. Financieel

Het jaar 2012 is in financieel opzicht met een goed resultaat afgesloten.

Door o.a. een donatie van Stichting Fondsenbeheer Nederland en Stichting Doen zijn respectievelijk de investering t.b.v. de noodzakelijk digitalisering van het ResultaatMeesysteem en de bereikbaarheid/verbetering website zorgboeren.nl mogelijk gemaakt.

Verder verwijzen wij graag naar de jaarrekening van de FLZ 2012.

6. Het uitvoeren van de kennis- en innovatie agenda voor de sector.

De uitvoering van de Kennisagenda Zorg voor Zorglandbouw is in 2012 gecontinueerd en heeft geleid, in nauwe samenwerking met de Taskforce Multifunctionele Landbouw(Slotsymposium 5 april 2012) tot de start van een aantal concrete ontwikkelingstrajecten met als resultaat in 2012:

- **Werkschool-concept**
- **Ondernemersnetwerken (Multifunctioneel)**

In 2012 is er een ondernemersnetwerk Zorg gestart met als thema de WMO.

ZonMw is doorgedaan met het uitzetten van een tender (50% cofinanciering vanuit de onderzoekers) om met de overige middelen die het ministerie van Economische zaken hiervoor nog ter beschikking had, nader effectonderzoek te doen naar de diverse doelgroepen in de zorgboerderijensector. De beleidsmedewerker van de Federatie Landbouw en Zorg participeert in de begeleidingscie.

Na het opleveren van de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse is er door de begeleidingscie. zorgvuldig een keuze gemaakt uit de ingediende onderzoeksvoorstellen.

De keuze is gevallen op de volgende onderzoeken:

- Dr. ir. S.R. (Simone) de Bruin, RIVM
Maatschappelijke participatie en zorgkosten van mensen met dementie: de rol van zorgboerderijen.
- Dr. H. (Hilde) Verbeek, Universiteit Maastricht
Wonen op de boerderij: een nieuwe vorm van verpleeghuiszorg voor ouderen met dementie?
- Prof. dr. J.W. (Jan-Willem) Veerman, Praktikon, Nijmegen
(Kosten)effectiviteit van zorglandbouw bij jeugdigen met gedrags- en opvoedingsproblemen.
- Dr. J. Hassink e.a.
(Kosten)Effectiviteit van zorglandbouw bij mensen met een verstandelijke beperking.

In 2013 zal met de verschillende ministeries nadere afstemming plaatsvinden over de mogelijke financiële ruimte die nog aanwezig is en welke onderzoeken er nog verder plaats kunnen vinden.

Uiteraard zal ook goed gekeken worden in hoeverre participatie van de zorglandbouw in reguliere onderzoeksprogramma's van ZonMw past. (denk aan deltaplan Dementie)

In het kader van het Topsectorenbeleid is in samenwerking met Wageningen Universiteit basis gelegd voor het formuleren van een Innovatie en Ambitieagenda voor de Zorglandbouw binnen de topsector Agro en Food waarin de volgende kennis en innovatievragen geprioriteerd zijn en ingediend zijn bij het ministerie van Economische zaken.

1. Hoe kan een zorgboerderij zich ontwikkelen tot een volwaardige leeromgeving?
2. Hoe kan een zorgboerderij volwaardig functioneren als een arbeidsvoorbereidende en arbeidsactiverende organisatie?
3. Hoe kan een zorgboerderij (vanwege haar specifieke kwaliteiten) een onderdeel vormen van een behandelingstraject van een grote zorginstelling?
4. Hoe kan een zorgboerderij een rol gaan spelen in preventie (welzijn)?
5. Hoe kan een zorgboerderij gaan functioneren als inloophuis en zorgvoorzieners op maat in krimpregio's?
6. Hoe kan de zorglandbouw voorzien in de behoefte van kleinschalig wonen op het platteland i.c.m. zorg?
7. Hoe kunnen zorgboerderijen hoogwaardige zorg garanderen zonder ingewikkelde en bureaucratische kwaliteitssystemen en behoud van haar unieke aspecten (rust ruimte, werken met natuur, nuttig bezig zijn, etc)?
8. Empowerment van kinderen met ASS: Om met duidelijke instructiekaarten kinderen met ASS (plm. 6-16jaar) steeds meer zelfstandige taken op de zorgboerderij laten uitvoeren. Dit vergroot hun eigen kracht en gevoel van eigen waarde.

In december 2012 is er een concept akkoord gekomen op deze agenda die in 2013 verder zal worden uitgewerkt en uitgevoerd.

7. Het jaar van versterken en netwerken

In 2012 hebben we met elkaar gewerkt aan de vervolgstappen van het professionaliseren van de sector. Er is geïnvesteerd in de onderlinge samenwerking, verbetering van de communicatie en vooral in het digitaliseren van het kwaliteitssysteem en de start gemaakt van het digitaliseren van het ResultaatMeetsysteem. De belangenbehartiging heeft door de samenwerking tussen de Federatie, de Brancheorganisatie voor kleinschalige zorgondernemers (BVKZ) en Per Saldo (Belangenvereniging voor mensen met een PGB) een collectieve ambitie gekregen vanuit het belang van zorgboeren en hun cliënten/deelnemers. Het schrappen van de dagbesteding in 2014, uit de bezuinigingsplannen van het kabinet, is een eerste succes geweest. In 2013 blijven we die collectieve ambitie met onze samenwerkingspartners vormgeven, ieder vanuit zijn eigen entiteit en kracht. Daarnaast is en blijft het versterken van de goede contacten met de zorgwoordvoerders in de tweede kamer een belangrijke prioriteit.

Het netwerk op het ministerie van VWS heeft zich inmiddels uitgebreid van Langdurige zorg naar Dienst Maatschappelijke Ondersteuning (en er is nauw contact met het Transitiebureau). Vanuit het ministerie wordt richting zorgverzekeraars inspanning gepleegd om de wensen van de cliënt, ook bij de nieuwe zorgaanbieders, te kunnen borgen. Het jaar 2013 zal in het teken staan van samenwerken en het versterken van onze belangrijkste netwerken.

Samen sterk voor mensen met een zorg-en/of maatschappelijke hulpvraag.

Voorthuizen, juni 2013

Marijke Vos,
Voorzitter Federatie Landbouw en Zorg Nederland

Ton van der Biezen,
Directeur Federatie Landbouw en Zorg Nederland

Meer informatie op: www.landbouwzorg.nl en www.zorgboeren.nl